

Cvjetan Bojčić — 60 godina života i 35 godina rada u ribarstvu

Ove godine, trećeg dana aprila meseca, navršio je 60 godina života dipl. inž. poljoprivrede i višegodišnji direktor Poslovne zajednice slatkovodnog ribarstva Jugoslavije Cvjetan Bojčić. Poznato ime u ribarstvu, posebno u slatkovodnom, pa je prilika tim povodom dati osvrt na njegov životni put i rad.

Rođen je 1928. godine u selu Derezi, opština Pakrac, SRH. Osnovnu školu pohađa u rodnome selu. Tri razređa niže gimnazije završava u Daruvaru. Dalje školovanje i dečastvo prekida rat.

»U prvim danima Ustanka«, priča Cvjetan, »sudjeluju mnogi mještani Dereze. Istakli su se junaštvom, posebno komandir Jovo Adžija-Špiro osvajanjem prvog neprijatelj-

skog topa u Slavoniji. Početkom kolovoza 1942. neprijatelj se krvavo osvećuje Derezi. Oko 400 mještana postaju žrtve fašističkog terora, poklani, pobijeni i pobacani u bunare. Mnogi su otjerani u logore Stara Gradišta, Sisak i u Njemačku. Malobrojni su uspjeli izbjeći tu sudbinu, među njima i ja sa roditeljima, sestrom i bratom. Roditelji sa sestrom bježe u zbjeg u planine Papuka i Psunja i planinska sela. Pune dvije godine Dereza je potpuno pusta, bez stanovnika. Svi sposobni za pušku uključuju se u partizanske redove. Brat Ljuban i ja 10. kolovoza 1942. odlazimo u Prvi slavonski partizanski odred. Bio sam najmlađi u dobi od samo 14 godina.« Malo naše selo Dereza — sjetno Cvjetan iznosi svoja ratna sjećanja — dalo je ogromne žrtve i doprinos narodnooslobodilačkoj borbi. Svaka je kuća dala bar jednog borca. Više od 30 njih bili su komandiri, politički komesari i komandanti. Među njima je jedan general i desetak viših oficira, komandni kadar za celu partizansku diviziju.

Dva meseca posle dolaska u partizane, oktobra 1942, primljen je u SKOJ. Istog meseca učestvuje u tada najvećoj bici u Slavoniji, u osvajanju i palenju izvora nafte u Gojilu kod Kutine. Izvore te i danas dragocene tekućine, a u ratu životno važne, branio je snažan njemački garnizon. Bio je u desetini Slavonsaca pridodatih Banijskoj proleterskoj četi kojom je komandovao Nikola Demonja, slavni komandant i budući narodni heroj. »Još me i danas obuzme ponos kada se sjetim da sam se borio zajedno s takvim junakom i legendarnim komandantom«, kazuje Bojčić.

U zimi prve ratne godine preboleo je pegavi tifus. Kratko vreme bio je i mitraljezac. U drugoj polovini 1943. go-

dine, kao petnaestogodišnjak, postavljen je za zamenika komesara, a ubrzo i komesara čete, kojoj je komandir bio njegov brat Ljuban. »To je bilo vrlo rijetko pa se i pročulo«, kaže Cvjetan. U septembru 1943. primljen je u članstvo KPJ kao najmlađi u Posavskom odredu. Sredinom 1944. poslan je na oficirski sanitetski kurs pri štabu Šestog slavonskog korpusa, koji završava kao prvi u klasi. Stoga je postavljen za referenta saniteta Podravske odrede. (U odredu nije bilo ni jednog lečnika.) Početkom 1945. formirana je brigada KNOJ-a (Korpus narodne odbrane), kojoj je pridodan cijeli Podravski odred. Dobio je dužnost referenta saniteta bataljona. Završetkom rata predloženo mu je da se školuje u vojnoj akademiji. To ga nije privlačilo. Po zakonu o mlađim godištim demobilisan je 15. 11. 1945. Dobio je čin potporučnika (sada je rezervni kapetan). Za ratne zasluge odlikovan je medaljom zasluge za narod.

Radni dio životopisa opisao sam opširno sa željom da istaknem aktivnog učesnika te slavne prošlosti. Bio je skroman i izneo je samo važnije događaje. Ipak se vidi stalno napredovanje u poslovima i dužnostima. Rad, ambicija i upornost odlike su koje će i kasnije rezultirati napredovanjem.

»Želio sam nastaviti školovanje«, nastavlja Cvjetan, »pa sam se još u uniformi pod oružjem upisao u Partizansku gimnaziju »Ivo Lola Ribar« u Osijeku. Tu sam u dvije godine završio četiri razreda kao odličan učenik, član partijskog biroa škole, omladinski instruktor i predavač. Osmi razred dimnazije i maturu završio sam u Partizanskoj gimnaziji »Maršal Tito« u Zagrebu. Bio sam i tu politički aktivan i sudjelovao u gradnji auto-puta u Srijemu s omladinskom radnom brigadom gimnazije.«

Vreme studiranja na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu u Zagrebu 1948—1953. provodi u učenju i radu u studentskoj i partijskoj organizaciji kao sekretar organizacije svoje godine i član fakultetskog komiteta. Komandant je studentske radne brigade na praksi u PIK-u »Belje«, brigadist u radnoj brigadi Zagreba na gradnji rižinih polja u Jelas-polju kod Sl. Broda (današnje Ribnjačarstvo »Jelas«) i omladinski instruktor u štabu sekcije auto-puta u Novskoj. Za sve vreme studiranja bio je stipendista Zadrugnog saveza. Glavne direkcije poljoprivrednih dobara i pred kraj studija »Poljane«, poduzeća za uzgoj šarana u Poljani, gde po završetku fakulteta dobija posao. Sticanjem okolnosti tadašnji je direktor smenjen, pa Kotarski NO Pakrac 30. srpnja 1953. postavlja Cvjetana za direktora.

»U tom poljanskom periodu od 1953. do 1965.«, kaže Cvjetan, »može se spomenuti članstvo u Općinskom komitetu Poljane, Kotarskim komitetima Pakraca i Daruvara, te izbor za općinskog i kotarskog odbornika. Za aktivnost u tom razdoblju odlikovan sam Ordenom rada sa srebrnim vijencem godine 1965.« Više se, međutim može napisati o radnoj i stručnoj aktivnosti. Dovoljno je navesti osnivanje Prodajne poslovnice ribe u Beogradu s brojnim prodavnicama u Srbiji i gradnju novih, tada modernih dubiševih mrestilišta i rastilišta već 1954. godine. Učesnik je osnivanja Jugoslovenske zajednice za unapređenje slatkovodnog ribarstva na Bledu 1957. godine, potpredsednik njenog Upravnog odbora, kao i kasnije u Stručnom i Poslovnom udruženju. Dugo je bio predsednik Stručne sekcije za šaransko ribnjačarstvo. Ova Zajednica već 1953.

zauzima kurs borbe za visoke prinose. U Ribnjačarstvu »Poljana« provode se pokusi 1959. i 1960. godine, a 1961. i jugoslavensko tamičenje za visoke prinose. U tom poslu drug Cvjetan učestvuje u postavljanju plana, a naročito u njegovom provođenju. Rezultati su izvanredni, prvi put u nas iznad 2 000 kg/ha ribe. U takmičenju Poljana zauzima prvo mjesto, pa Bojčić i poduzeće dobivaju novčanu nagradu od Savezne poljoprivredne komore. Ovi pokusi (sa onima u Končanici i Titogradu sa pastrvama), imali su ogroman uticaj na cijelo jugoslavensko ribnjačarstvo, jer su prinosi ribe u nekoliko godina povećani sa 500 na više od 1 000 kg po hektaru u šaranskim ribnjacima.

Godine 1962. tri meseca boravi na specijalizaciji iz ribarstva u Izraelu sa još dvoje danas poznatih stručnjaka Dragom Jankovićem i Nikolom Fijanom. Stečeno znanje obilato je primenio u praksi. Obustavljeno je do tada uobičajeno kvašenje hrane za ribu i time postignute velike uštede u radnoj snazi i olakšanje posla. Uvedeno je praćenje dnevnog prirasta ribe uz kontrolu iskorišćavanja hrane i životnih uslova u vodi, vaganje ribe baždarenjem i merenjem istisnutog volumena vode kad se riba utovari u transportni bazen, ispuštanje ribe s vodom kroz bočna vrata transportnog bazena, izrada i upotreba utovarivača-elevatora za ribu, upotreba vanbrodskih motora na čamcima. Sve te novine u mehanizaciji procesa proizvodnje ubrzali su radove u ribnjačarstvu, olakšali i isključili najteže fizičke zahvate te doveli do smanjenja proizvodnih troškova i radne snage. U tehnologiji uzgoja ribe, uz praćenje dnevnog prirasta, uvodi znatno povećanje nasada ribe različitih uzrasta i vrsta, kao i ljetno odlovljavanje ribe radi stalnog snabdevanja tržišta, a s tehnološkog gledišta radi davanja većeg prostora preostaloj ribi i time boljeg korišćenja kapaciteta ribnjaka.

U augustu 1965. godine prelazi na rad u afirmisano udruženje slatkovodnog ribarstva, Poslovno udruženje u Zagrebu. Kratko vreme radi na poslovima i zadacima pomoćnika direktora i ubrzo prima dužnost direktora Udruženja. Na toj je dužnosti i sada. Za njegov »zagrebački period 1965—1988« kaže da valja spomenuti ne tako obimne društveno-političke aktivnosti kao što su članstvo u Koordinacionom odboru za ribarstvo u PKJ kao i dužnost predsjednika Mesne zajednice »Franjo Kluz« u zagrebačkoj Dubravi sa 8000 stanovnika. Međutim, osnovna briga i preokupacija bili su mu rad na radnom mestu i zadacima. U vremenu od oko četvrt veka (23 godine) rada u Udruženju i Poslovnoj zajednici doživljava prilagodavanje u pravnim, organizacionim i radnim promenama. Zalet veće proizvodnje ribe započet početkom šezdesetih godina se nastavlja, da bi kulminirao polovinom sedamdesetih kada su u šaranskim ribnjacima postignuti prosečni prinosi ribe oko 1 300 kg/ha. Sledećih godina pa sve do danas proizvodnja stagnira, dapače, lagano se i smanjuje. Prije začetnik i nosilac akcije visokih prinosa, sada Poslovna zajednica nema uspeha. Ona formalno donosi srednjoročne planove razvoja s ambicioznim rastom proizvodnje i proizvodnih površina, ali se oni ne ostvaruju. Drug Bojčić kreator je tih planova i inicijator njihova usvajanja, ali sve lošiji uslovi privređivanja i kreditiranja investicija, uz nepostojanje ambicija i elana kod sada već brojnog školovanog stručnog kadra na ribnjacima, rezultiraju degradiranjem dobrih zamisli.

Najveći posao i uloga bili su u izvozu ribe. Tu je također bilo oscilacija. Najpre se godišnja količina izvezena ribe kreće do 1 100 tona (1956) i povećava na 2 500 tona (1964). Zatim se smanjuje na 1 500 tona, da bi se duže vremena izvoz kretao oko 2 000 tona. Najveći dostignuti izvoz je preko 3 700 tona. Udruženje, odnosno Poslovna zajednica najprije usmeravaju izvoz, zatim osnivanjem vlastite komercijalne službe izvoze do 90% ukupnog izvoza slatkovodne ribe iz Jugoslavije. U tom zlatnom periodu izražena je Cvjetanova agilnost u kontaktima sa inostranim kupcima oko zaključivanja poslova, uz suradnju stručnih službi. Da bi neposredno učestvovao u tim poslovima, uspješno savladava potrebno znanje stranih jezika (njemački, ruski, pomalo talijanski) i propise vanjskotrgovinskog poslovanja. Budući da se naši propisi i zakoni o vanjskotrgovinskim poslovima stalno menjaju, izvoz ribe omogućuje se brojnim nespecijalizovanim izvoznim firmama. To rezultira stalnim smanjenjem izvoza ribe preko Poslovne zajednice, da bi na kraju kompletan izvoz bio prenesen velikoj izvoznčkoj firmi. Između tih dviju krajnosti (isključivog izvoza ribe i njegovo napuštanje) bilo je teškoća i neprijatnosti. Bilo je sporova sa inostranim kupcima oko naplate izvezena ribe, a s jednim i veliki gubitak zbog fiktivne likvidacije firme (Neisser). U tome vrtlogu smireni, tih, inventivni i uporni Bojčić je »isplivao«, nastavljajući poslove dogovaranja među članicama i širem razvoju, odnosima na tržištu i cenama ribe. Nastavlja se aktivnost i organizacija učešća ribarstva na sajmovima u Novom Sadu, Zagrebu i u Veroni. Organizira se i učvršćuje međunarodna suradnja u poslovima slatkovodnog ribarstva sa Čehoslovačkom, Rumunijom, organizacijom SEV-a. Organiziraju se uspješne stručne ekscurzije ribarskih stručnjaka u više zemalja Evrope i u Izrael. I u tome poslu gotovo sve inicijative, organizacija i realizacija u »rukama« su druga Cvjetana. Uz dobre stručne programe, na kojima su naši stručnjaci mnogo videli i naučili, Cvjetan se trudio da u društvo unese opuštenost i ugodno osećanje. U tu je svrhu organizirao (i sam pisao) šaljive izvještaje i »vrapce« koji su razveseljavali, zabavljali i dugo se prepričavali.

Drugi Cvjetan bio je veoma aktivan i u Jugoslavenskom ihtiološkom društvu osobito u doba sedišta Društva u Zagrebu. Članom Upravnog odbora bio je u razdoblju od 1974. do 1980. god., a od 1977. do 1980. bio je na funkciji potpredsednika. Aktivna na gotovo svim sednicama odbora pridonosio je kreiranju i ostvarivanju zadataka toga Društva.

Vredan spomena i priznanja jeste rad na organizovanju i izvršavanju uvoza visokoproteinske peletirane hrane za mladu ribu koja je imala odlučujući uticaj na povećanje pastrvske proizvodnje (sa 350 tona 1967. na 4 500 tona 1981), kao i u uzgoju šaranskog mlada. Istovremeno je vredan posao pri uvozu i organizaciji izrade opreme za ribarstvo u zemlji. Zenit uspešnosti jeste organizovanje i provođenje proslave »100 godina ribogojstva na tlu Jugoslavije« godine 1982. u Daruvaru. Taj značajan jubilej potakao je sve organizacije i pojedince u ribarstvu da doprinesu što uspješnijem obeležavanju velike godišnjice. Najvećim dostignućima ove proslave pripada izdavanje dviju knjiga — »Slatkovodno ribarstvo« grupe autora i monografije »100 godina ribogojstva na tlu Jugoslavije« te odli-

kovanja brojnih ribara, ribarskih stručnjaka i ribarskih radnih organizacija Medaljama slatkovodnog ribarstva i visokim državnim odlikovanjima kao što su Orden rada sa zlatnim vencem i Orden zasluga za narod. Drug je Bojčić među prvima zaslužan za sadržajno i uspješno izvršenje ovih poslova.

Poseban vid sposobnosti i aktivnosti druga Bojčića ispoljen je u pisanju. Piše o događajima iz rada Poslovne zajednice, stručne referate na simpozijima te poglavlja stručnih knjiga. Jedan od prvih mu je zajednički referat s prof. drom Ivom Tomašecom i drom Zlatkom Livojevićem na simpozijumu o slatkovodnom ribarstvu 1958. u Berlinu (DDR), kao i referat na međunarodnom simpozijumu 1965. u Zagrebu. Autor je dvaju poglavlja u našem »Priručniku za slatkovodno ribarstvo« iz 1967. godine »Organizacija poduzeća u šaranskom ribnjačarstvu« i »Promet i tržište slatkovodne ribe«. Predsednik je redakcionog odbora za izdavanje tog priručnika. Uspješno učestvuje u pripremi, uređivanju i pisanju monografije »75 godina Ribnjačarstva Poljana« 1977. godine. Organizira prevođenje i izdavanje knjige »ABC ribnjačarstva« 1974. mađarskih autora Antalija i Tölga. Predsednik je redakcionog odbora i tehnički urednik dvaju najvrednijih posleratnih izdanja naše stručne ribarske literature — knjige »Slatkovodno ribarstvo« i monografija »100 godina ribogojstva na tlu Jugoslavije«. U obema knjigama autor je poglavlja o »povijesnom razvoju slatkovodnog ribarstva«. Autor je i brojnih znanstvenih, stručnih i reportažnih članaka iz područja slatkovodnog ribarstva, koji su većinom objavljeni u našem časopisu »Ribarstvo Jugoslavije«.

Od 1967. godine Cvjetan Bojčić član je Redakcije i tehnički urednik časopisa »Ribarstvo Jugoslavije«. Međutim, za časopis on znači i više jer predstavlja izdavača Poslovnu zajednicu i brine se o sve težem problemu financiranja.

Za svoj rad i zalaganje Cvjetan Bojčić dobio je najviše priznanje Skupštine Poslovne zajednice, »Zlatnu medalju slatkovodnog ribarstva«, a od Predsjedništva SFRJ Orden zasluga za narod sa srebrnom zvijezdom 1986. godine.

Neće biti preterano i suviše slobodno da iznetom dodam podatke o uspešnom i sređenom porodičnom životu. Otac je dvoje dece koji su već »svoji ljudi« sa određenim zanimanjem, zaposlenjem i porodično situirani. Ima unučicu i unuka, porodičnu kuću u Dubravi i kuću za odmor na Kupi u Ozlju kod Karlovca.

Sve u svemu ističemo aktivnog učesnika NOB-a, odličnog i društveno aktivnog učenika i studenta te uspešnog ribarskog stručnjaka i rukovodioca. Dobitnik je triju odlikovanja za svaki navedeni period životnog puta i rada. Zaslužuje naše iskrene čestitke za jubilarne godine i najljepše želje za dobro zdravlje i dalji uspešan rad.

Mr. ILIJA BUNJEVAC, dipl. inž.

Redakcija časopisa »RIBARSTVO JUGOSLAVIJE« pridružuje se čestitkama u povodu ovog jubileja, te svojem dugogodišnjem vrijednom i zaslužnom suradniku srdačno želi dobro zdravlje, dugi život i našu daljnju plodnosnu suradnju.